

МЕХАНІЗМ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Визначена дефініція механізму адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності, сформульовано основні складові елементи цього механізму.

Ключові слова: охоронна діяльність, механізм адміністративно-правового регулювання.

Выведена дефиниция механизма административно-правового регулирования охранной деятельности, а также сформулированы основные составляющие элементы этого механизма.

Ключевые слова: охранная деятельность, административно- правовое регулирование.

In clause the definition of the mechanism of administratively – legal regulation of security activity is deduced, and also the basic making elements resulted.

Key words: security activity, administratively-legal regulation.

У процесі побудови в Україні демократичної, правової, соціальної держави особливо гостро постає проблема ефективного захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також надійності охорони права власності в нашій державі. Її ефективне вирішення полягає не тільки у вдальш науковій розробці та визначенні певних аспектів адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності, а і в тому, як забезпечується її практичне здійснення, які матеріальні правові гарантії дає держава та її суб'єкти публічного управління для ефективноі та демократичної реалізації цих прав. Серед цих гарантій вагома роль належить механізму адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності.

© ЄЩУК Ольга Михайлівна – викладач кафедри загальноправових дисциплін Херсонського юридичного інституту ХНУВС, здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

Факівцями для визначення взаємодіючих частин цілого застосовується термін «механізм». Він також широко використовується правознавцями. Для того, щоб забезпечити упорядковану й врегульовану охоронну діяльність у цій сфері суспільних відносин, необхідно мати налагоджений механізм адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності.

Питання визначення механізму адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності та його основних ознак і складових елементів розглядалися такими науковцями, як А.В. Венедиктов, В.В. Галуцько, З.М. Рахлин, В.Д. Резвих, О.П. Угровецький, В.У. Хатуаєв та ін. До аналізу механізму адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності, в різні епохи зверталися вчені-адміністративісти. Але їхня увага зосереджується або на фрагментарному аналізі дефініції механізму адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності, під кутом зору близьких або суміжних відносин, або на окремих елементах його структури, що, в свою чергу, зумовлює відсутність надійного наукового фундаменту для нормотворчої діяльності щодо відповідної сфери відносин. Наприклад, ще в 1948 р. А.В. Венедиктов у своїй праці «Державна соціалістична власність» зазначав, що, встановлюючи складний механізм державного планування і регулювання діяльності усіх господарських та адміністративних органів, держава забезпечує здійснення кожним державним органом покладених на нього функцій в жорсткій відповідності із законом і всіма директивами вищестоящих органів не тільки шляхом кримінально-правових санкцій чи засобів дисциплінарної відповідальності, направлених на адресу конкретних порушників, але шляхом адміністративно-правових санкцій, спрямованих на адресу самих державних органів¹. З.М. Рахлин виділяв у механізмі адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності такі елементи: норми права, окремо їх санкції, статус учасників адміністративно-правових відносин, методи і засоби, форми, адміністративно-правові акти, а також технічні норми².

У цілому погоджуючись із таким підходом, зазначимо, що у сучасній правовій площині простежується тенденція, що технічні норми можуть набувати ознак юридичних (наприклад, технічна фіксація порушень правил дорожнього руху). Але завжди треба пам'ятати, що за порушення технічних норм відповідальність несуть деліктоздатні фізичні особи тільки у тих випадках, коли перші закріплені юридичними нормами³. Таким чином, технічні норми тільки тоді відносять до складу механізму адміністративно-правового регулювання, якщо вони отримали своє подальше юридичне опосередкування.

В.Д. Резвих до механізму адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності відносить такі складові: адміністративно-правові норми; адміністративно-правовий режим власності; адміністративно-правові способи охорони власності; органи, які охороняють власність адміністративним способом; порядок здійснення ними охоронної діяльності⁴.

О.П. Угровецький проблему правового регулювання досліджує за допомогою механізму його здійснення. Досліджуючи елементи механізму правового регулювання здійснення охорони всіх форм власності та особистої безпеки громадян, він визначив: юридичні норми, що становлять нормативно-правову базу такого регулювання; правовідносини, тобто безпосередній результат дії норм; акти реалізації суб'єктивних юридичних прав та обов'язків, які визначають поведінку конкретних суб'єктів управлінських відносин щодо здійснення охоронної діяльності Державною службою охорони при МВС України⁵. Аналізуючи співвідношення

термінів «охорона» і «охоронна діяльність», автор дійшов до висновку, що охоронна діяльність становить певний механізм. Стосовно охоронної діяльності, яку здійснює ДСО, то цей механізм представлений у вигляді системи правових, організаційних, економічних, технологічних та інших заходів, пов'язаних із збереженням належного їм майна, забезпечення особистої безпеки фізичних осіб⁶. На його думку, послуги з охорони власності та забезпечення особистої безпеки громадян – це вид адміністративно-правових відносин, який за своїм суб'єктивним складом і змістом є зобов'язальними правовідносинами і здійснюється на підставі законодавчих, інших нормативно-правових актів. В ході дослідження було доведено складність об'єкта охоронної діяльності, що полягає в його структурі, тобто двох складових частинах – матеріальної (предмети) і нематеріальної (дії, діяльність). Правове регулювання визначається як специфічний вид соціального регулювання, що полягає у нормотворчій діяльності уповноважених органів. О.П. Угровецький правове регулювання охоронної діяльності аналізує через основні способи правового регулювання та правовий режим⁷.

В.У. Хатуаєв вважає, що адміністративно-правовий захист майна від протиправних посягань має багатоаспектний характер, і цим ми однозначно погоджуємося. На його думку, до змісту адміністративно-правового захисту власності належать: 1) норми, які регулюють суспільні відносини в сфері забезпечення безпеки майна; 2) суб'єкти, які займаються адміністративно-правовим захистом майна від протиправних посягань, до яких, на думку В.У. Хатуаєва, належать: а) органи виконавчої влади; б) організації всіх форм власності; в) громадяни і їх громадські об'єднання.

Адміністративно-правова система забезпечення майнової безпеки включає: 1) органи виконавчої влади; 2) адміністрації державних і недержавних організацій та їх посадових осіб; 3) громадян та їх об'єднання, що здійснюють діяльність із забезпечення захищеності майна від протиправних дій у межах їх компетенції, що спираються на основоположні засади і методи адміністративного права, що постійно оновлюються, а також заходи державного примусу, що застосовуються за посягання на чуже майно⁸.

В.В. Галуцько, досліджуючи дещо суміжні відносини, зазначає, що механізм адміністративно – правової охорони права власності складається з: 1) адміністративно-правових норм; 2) адміністративно-правових відносин: а) суб'єктів публічного управління; б) юридичних фактів (правомірних і протиправних дій та подій); в) об'єктів охоронного впливу; 3) індивідуальних актів; 4) форм; 5) засобів діяльності суб'єктів управління, які використовуються з метою публічної охорони власників майна та всіх осіб, які з шкідливим майном пов'язані⁹.

Отже, механізм адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності являє собою цілісний комплекс адміністративно-правових засобів, які спрямовані на врегулювання суспільних відносин у сфері безпеки фізичних осіб та охорони усіх форм права власності, задоволення публічно-правових інтересів фізичних і юридичних осіб суб'єктами публічного адміністрування.

Це система заходів щодо забезпечення правових, організаційних, економічних, технологічних та інших чинників, пов'язаних із забезпеченням особистої безпеки фізичних осіб та збереженням якісних і кількісних характеристик майна, що знаходиться під захистом різноманітних охоронних структур. Система має такі складові елементи: адміністративно-правові норми, адміністративно-правові відносини (до складу яких входять суб'єкти, об'єкти, юридичні факти),

адміністративно-правовий режим власності, адміністративно-правові принципи, індивідуальні акти, форми та засоби. Провідними у складі механізму адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності є адміністративно-правові норми. Адміністративно-правові відносини (до складу яких входять суб'єкти, об'єкти, юридичні факти) як елемент механізму адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності являють собою форму соціальної взаємодії суб'єктів права у сфері охоронної діяльності, що виникає на підставі зазначених вище норм права.

До суб'єктів, які займаються адміністративно-правовим регулювання охоронної діяльності, належать: а) органи виконавчої влади; б) органи місцевого самоврядування; в) громадські організації і підприємства при здійсненні державних делегованих функцій із забезпечення безпеки фізичних осіб та охорони права власності від протиправних посягань; г) посадові особи усіх зазначених суб'єктів.

Адміністративно-правовий режим власності як складова механізму адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності закріплює належність матеріальних благ, регламентує порядок і способи виникнення права власності, формулює зміст права власності (право володіння, використання і розпорядження), встановлює засоби охорони власності. Адміністративно-правові принципи є фундаментом розвинутого стійкого механізму здійснення адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності.

1. *Венедиктов А. В.* Государственная социалистическая собственность. – М.: 1948. – С. 526 2. *Рахлін З.М.* Административно-правовая охрана социалистической собственности в СССР : Автореф. дис. на соискание науч. степени доктора юрид. наук – Х.: 1965. – С. 5–29 3. *Науково-практичний Коментар до Кримінального кодексу України / Ю.В. Александров, П.П. Андрушко, П.С. Магішевський та ін.; Відп. ред. С.С. Яценко – Вид. четверте переробл. та доповн. 2005. – С. 30 4. *Резвих В.Д.* Административно – правовая охрана социалистической собственности. – М., 1975. – С. 16 5. *Уровецький О.П.* Організаційно-правові засади охоронної діяльності Державної служби охорони при МВС України: Автореф. дис...канд. юрид. наук – Х., 2005 – С. 9. 6. *Уровецький О.П.* Цит. праця. – С. 9. 7. Там само – С. 15. 8. *Хатуаев В. У.* Административно-правовая система обеспечения имущественной безопасности: Монография. – Воронеж, 2004. – С. 62–68. 9. *Галунько В.В.* Адміністративно-правова охорона права власності в Україні: Автореф. дис. доктора юрид. наук. – Х., 2009 – С. 25.*